

Szentháromság ünnepe után 1. vasárnap

► 1Jn 4,16b–21

Ahol szeretet van, ott Isten lakozik

A vasárnap jellege

„Szentháromság ünnepével lezárul a liturgikus évnek az a fele, amely a kinyilatkoztatás történelmi eseményeit vonultatja fel. [...] Az itt kezdődő hosszú sorozat egyes vasárnapjai kibontják mindazt, ami az üdvösség történetéből és a Szentháromság misztériumából következik az egyes keresztény ember és az egyház közösségének életében.” (HAFENSCHER 2010, 332. o.) Az első öt vasárnap témája: Isten hív. Textusunk vezérszava a szeretet. A szeretet összekapcsolódik az óegyházi evangélium üzenetével (Lk 16,19–31), mely Isten szavának komolyan vételére hívja a hallgatóságot. Textusunk „pedig Isten szívünkbe árasztott szeretetét, életünkbe lehajló kegyelmét mint egyetlen értékünket mutatja meg, amelynek erejében Istennek áldozott életünk áldás lesz a testvérek javára” (JÁNOSSY 2008, 45. o.).

Ez a vasárnap tehát mintegy iránytűként szolgál az egyházi év „zöld” időszakában: Isten szeretete válik az egyéni és közösségi élet hiteles alapjává.

Amit a textusról tudni kell

Igénk János első levelének egyik teológiai csúcspontja, amely sűrítve fogalmazza meg az isteni szeretet természetét és az ebből fakadó keresz-

tény etika alapját. „Az apostol a gnosztikus tévtanítás elleni küzdelmében fogalmazza meg tanácsait a gyülekezeteknek... »A korabeli filozófia (Seneca, Epiktetos) eljutott Isten gondviselő szeretetéig, de nem tud arról, hogy Isten mivolta a szeretet, mégpedig a könyörülő, mentő, közösségbe vonó szeretet. A gnosztikus kegyesség a boldog eggyé válást hirdette Istennel, de ez nem a mások felé forduló szeretetben, hanem misztikus élményben történik. Isten és a lélek közötti üggyé vált ott a szeretet, amelyből ki volt zárva az embertárs.« (Veöreös I. i.m. 248.).¹ Az apostol érvelése, dogmatikus, illetve etikus tanítása ebbe az egyszerű mondatba [16,b] sűríthető: mivel a gnosztikusok életszemlélete kirekesztő jellegű, istenszeretete hazug. Ne rájuk, hanem az apostoli szóra figyeljen hát minden levélolvasó és igehallgató!” (MAGASSY 1997, 18. o.)

Ezen a földön Isten a szeretetben lesz valóságossá. A világ „Istennel van tele” – mondta Luther. A hittel párosuló szeretetben tudatosan is átéljük Isten közelségét. „Nem volt igazi találkozása annak [Istennel], akinek életében nem található a szeretet.” (VEÖREÖS 1970, 251. o.)

A 17. versben ugyanaz a szógyökből származó ige szerepel, mint a 18.-ban: „...hanem a teljes szeretet kiűzi a félelmet”. Veöreös így fordítja:

¹ Azaz: VEÖREÖS 1970, 248. o.

„hiánytalan”. A görög melléknév jelentése: ’teljes’, ’tökéletes’, ’befejezett’. Az Isten szeretete teljesen, egészen eloszthatja lelkünkben a bűnbánat okozta félelmet az ítélő Istentől. Nem a mi szeretetünk lett teljessé, hanem Isten szeretete teljesedett ki velünk. A tökéletes szeretet a bűn kérdését egyszer s mindenkorra elintézte. „Az Istentől jövő szeretet hatalma hajt el szívünkről minden sötét felhőt, űz el minden félelmes árnyat.” (VEÖREÖS 1970, 261. o.) Sőt hiányos a szeretetben az a keresztény ember, aki fél Istentől a vétkei miatt.

„...ő előbb szeretett minket” (19.) – fordíthatjuk így: „elsőként”. Isten szeretetének forrása Krisztus keresztyénél fakad. „Nem a mi »nagy«, »mély« vagy »forró« hitünk vívja ki a győzelmet, hanem Jézus Krisztus. [...] Őáltala diadalmaszkodunk, aki minket szeretett.” (*Jubileumi kommentár*, in: SZAKÁCS 2007) Aki nem szereti felesbarátját, aki Isten fia, Isten képmása, kibentehát az Isten mintegy látható lett: miképp lehessen az ilyenről hinni, hogy a láthatatlan Istent szereti? (vö. Káldi Biblia jegyzetei, in: SZAKÁCS 2007) „A szeretet akkor lesz teljessé közöttünk, ha mi, akiket Isten szeret, Jézus képéhez hasonlóvá leszünk (ahogyan ő, úgy mi – ez annak példájára emlékeztet, akit teljességgel átjárt az Isten szeretete.” (Biblia – Magyarázó jegyzetekkel)

Ha valaki azt mondja: „szeretem Istent”, a testvérét viszont gyűlöli, akkor hamisan szól, vagyis hazug (21). A láthatatlan Isten iránti szeretet (vö. 4,12) csak úgy mutatkozhat meg igazán, ha szeretjük a látható keresztény testvért. Továbbá Isten parancsa összekapcsolja a kétféle szeretetet: az Isten iránti szeretetet és a testvér iránti szeretetet (vö. A Biblia ismerete kommentársorozat, in: SZAKÁCS 2007).

A perikópa megértése

Az „Isten szeretet” kijelentés nem hasonlat, hanem egyedülálló isteni önazonosság, amely a bűnsúlyos megítélésében és a megváltásban válik ért-

hetővé. János számára a szeretet Isten irántunk való megelőző szeretetében gyökerezik, és válaszként jelenik meg Isten felé, valamint testvéreink felé is. Isten ismerete, szeretete és a benne való hit egylényegű valóság. Aki nem szeret, az nem ismeri Istent. A szeretet nem emberi teljesítmény, hanem Krisztus áldozatában adott kegyelem: Isten Fiát engesztelő áldozatul küldte értünk – ez a szeretet végső formája. A törvény előírja a szeretetet, de létrehozni nem tudja. Isten úgy szerzett magának szeretetet, hogy előbb ő szeretett – akkor is, amikor még ellenálltunk. A testvéri szeretet is Krisztus keresztyének gyümölcse. A szeretetben nincs félelem, mert Isten szeretete lakóhelyet, nyugalmat ad: valóságos otthont a hit és az élet számára.

Igehirdetési vázlat

Hol van a biztonság?

Minden kor emberének közös kérdése, hogy hol lehet biztonságban. Hol találunk olyan helyet, ahol nem a félelem, hanem a szeretet uralkodik? Mai textusunk egy döbbenetes mondattal kezdődik: „Isten szeretet.” Nem hasonlít rá, nem úgy szeret, mint... hanem ő maga a szeretet. Ez nem költői túlzás, hanem a keresztény élet alapigazsága.

A szeretet nem pusztán Isten egyik tulajdonsága – ő maga a szeretet. Amikor ebben a szeretetben élünk, nem egy érzés, nem egy erkölcsi norma, hanem maga az élő Isten veszi birtokba a szívünket.

A szeretet forrása: Isten

Søren Kierkegaard hasonlata segítségével (vö. VEÖREÖS 1970, 254. o.) mélyebben megérthetjük ezt a titkot. Azt mondja: ahogyan egy tó vizét a mélyben fakadó források táplálják, úgy az emberi szeretet is rejtett, de valóságos kapcsolatban van Isten szeretetével. A felszínen csak a víz csillogását látjuk, de azt a szépséget, amelyet a tó tükre megmutat, mélyről fakadó források táplálják.

Így van ez velünk is. Amikor szeretni tudunk – akkor is, ha nehéz –, ez nem a mi érdemünk. Mégis szeretünk. Mert Isten előbb szeretett minket. Az emberi szeretet Isten szeretetének visszhangja, felelete arra a roppant erejű isteni vallomásra, amely Jézus Krisztusban hangzott el: „Szeretlek.”

A törvény parancsa és Krisztus ajándéka

Augustinus híres mondását – „Szeress, és tégy, amit akarsz” – gyakran félreértik. Ez a levélrészlet segít a helyes értelmezésben: nem arról van szó, hogy a szeretet mindent felülír, hanem hogy a szeretet nem tőlünk indul. A szeretet nem emberi teljesítmény, hanem válasz Isten szeretetére.

A. Schlatter fogalmazott így: „A törvény azt mondja: szeress; Krisztus azt mondja: szeretlek.” (Idézi: SZAKÁCS 2007, BÁRDOSSY 1998, 396. o. alapján.) Isten szeretete nem követelésként érkezik, hanem ajándékként. Az igazi szeretet Krisztusban realizálódik, és csak benne ragadható meg. Ez az alap, amelyre épülhet minden emberi szeretet.

A szeretet háromirányú kapcsolatrendszere

János apostol három szeretetirányt tár elénk:

1. Isten irántunk való szeretete: megelőz minden mást.
2. A mi szeretetünk Isten felé: válasz, amely a hitből fakad.
3. A testvérek iránti szeretet: ennek hitelesítő jele. Aki Istent szereti, annak szívében már nincs hely kirekesztő indulatnak.

Aki nem szeret – mondja János –, az nem ismeri Istent. Ahogyan a süket nem hallja a zenét, a vak nem látja a fényt, úgy az, aki nem tud szeretni, nem ismerheti meg Istent, mert Isten szeretet. Ezért a szeretet nem választható opció, hanem egyértelmű és félreérthetetlen parancs.

Bátorság az ítélet napján

A szeretet biztonság. A világban élő ember számára az ítélet napja félelmetes lehet – és okkal az.

De aki Krisztusban él, annak számára már most megkezdődött az örökkévalóság. Az ítélet nem félelem, hanem beteljesedés.

Mert – mondja János – „*amint ő van, úgy vagyunk mi is e világban.*” Ez nem a mi szeretetünk teljessége, hanem az Isten szeretetének beteljesedése bennünk. Krisztus elszenvedte a bűn büntetését. Aki benne él, az már nem fél, mert megszűnt minden vád. Már nem kérdés, hogy szeretett vagy-e – az már eldőlt.

Válaszadás: a szeretet mint küldetés

„*Azért szeretünk, mert ő előbb szeretett minket.*”

(19) Ez kegyelem, és ezért nem lehet másként élni, mint küldetésben. Aki küldetésével van elfoglalva, annak nincs ideje szorongásra, sem félelemre. És mi a küldetés? Szeretni. Nem elméletben, hanem konkrétan: a másikat elfogadni, megbocsátani, szolgálni.

Mit adhatunk mi Istennek? Mit adott Ábrahám, Jákób vagy József? Mit adott Saul – a pálfordulás előtt? Mit adtam én Istennek keresztségem előtt? Semmit. Isten szeretete mindig megelőzött. A kérdés csak az: van-e folytatása ennek a történetnek az életemben? Kinyílt-e már a szívem Isten és a testvér felé?

A szeretet nem eszménykép, nem szentimentális érzés, hanem az élő Isten jelenléte bennünk. Aki szeretetben marad, az Istenben marad. És aki Istenben marad, az békességben él, bizalommal néz az ítélet napjára, és szolgálatra készül – mindennap. Mert az igazi szeretet nemcsak megváltás, hanem küldetés is. Ámen.

További javaslatok az istentisztelethez

Lekció

Lk 16,19–31; 5Móz 6,4–9

Énekek

EÉ 65, 362, 266

Imádság

Urunk, szeretet Istene, magasztalunk téged, mert nem a mi szeretetünkkel kezdődik a történetünk veled, hanem a te megelőző, megbocsátó és átalakító szeretetteddel. Köszönjük, hogy Jézus Krisztusban láthatóvá és elérhetővé tette ezt a szeretetet, hogy ne féljünk előtted, hanem bízassunk benned. Könyörgünk: tápláld bennünk azt a szeretetet, amely tőled születik, és testvérhez hajol. Maradj bennünk, hogy mi is benned maradassunk. Szereteted adjon bátorságot az ítélet napjára és szolgáló szívet minden mai napra. Ámen.

Illusztrációk

GONDOLATOK

„Aki nem akar kockáztatni, annak nincs más választása, mint hogy a szeretetet eltemeti. De az így védett szív nem törhet össze – csak megkeményedik.”

C. S. Lewis (1898–1963) angol író, irodalomtudós, keresztény gondolkodó

„Ezek a legnagyobb szavak, amelyeket valaha kimondtak az emberi beszédben, a legnagyobb szavak az egész Bibliában... Még a legrövidebb összefoglalásban is lehetetlen kifejezni mindazt, amit ezek a szavak tartalmaznak, mert sohasem volt emberi és teremtetten értelem és soha nem is lesz, amely mélyére hatolhatna ezek felmérhetetlen jelentésének. Mi azonban tiszteletteljesen azt mondhatjuk, hogy ez az Isten-nel kapcsolatos egyetlen mondat rejti a kulcsot Isten minden tettehez és útjához... kulcs a teremtés... a megváltás... valamint Isten lényének titkához.”

George S. Barrett (1839–1916)
angol kongregacionalista lelkész

TÖRTÉNET

Egyszer egy kisfiú sétált édesapjával a lemenő nap fényében. A fiú megijedt a hosszú árnyéktól, amelyet a nap vetett eléjük. Megállt, és azt mondta: „Olyan sötét ez az árnyék, félek!” Az apja így felelt: „Fiam, azért van árnyék, mert mögötted van a fény.”

Így van ez Isten szeretetével is. Az élet néha árnyékos, sőt néha sötétnek tűnik – de ha Isten szeretete mögöttünk van, nem kell félnünk. Mert az ő szeretete világosságot vet minden sötétségre. A szeretet nem az árnyékot szünteti meg, hanem azt az erőt adja, hogy bizalommal tudjunk haladni benne.

Felhasznált és ajánlott irodalom

- BARRETT, George S. 1910. *The First Epistle General of St. John: A Devotional Commentary*. Religious Tract Society, London.
- BÁRDOSSY Tibor 1998. Igehirdetést segítő gondolatok. Ki méltó a mennyek országára? *Lelkipásztor*, 73. évf. 10. sz. 395–396. o.
- HAFENSCHER Károly 2010. *Liturgika. A keresztyén istentisztelet protestáns megközelítésben, ökumenikus szellemben*. Luther Kiadó – Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzene Tanszék, Budapest.
- JÁNOSSY Lajos 2008. *Az egyházi év útmutatása*. Fraternitas Magyarországi Evangélikus Lelkészek Községe, Veszprém.
- LEWIS, Clive Staples 1960. *The Four Loves*. Geoffrey Bles, London.
- MAGASSY Sándor 1997. *Óegyházi perikópák*. 2. köt. Magánkiadás, Budapest.
- SZAKÁCS Tamás 2007. *Igefalat*. [https://igefalat.lutheran.hu/ÚSZ/8 - Apostoli levelek/1Jn 4,16b-21. - Szeret%20nem%20szeret - Szentháromság u. 1.odt](https://igefalat.lutheran.hu/ÚSZ/8-Apostoli%20levelek/1Jn%204,16b-21.-Szeret%20nem%20szeret-Szentháromság%20u.1.odt)
- VEÖRÖS Imre 1970. *János levelei*. Evangélikus Sajtóosztály, Budapest.

■ CSÓNKA ZSUZSANNA